

Co vám ministr Kuba o své energetické koncepci neřekl (shrnutí hlavních problémů a požadavků)

1. Energetická efektivita

Problém:

Úspory energií jsou jednou z pěti hlavních priorit předložené energetické koncepce, ale MPO nenavrhlo konkrétní a účinné programy na podporu zvýšení efektivity, ani nevyužívá dostatečně potenciál těch, které již existují. Koncepce konkrétně zmiňuje pouze jediný podpůrný nástroj k dosažení cílů v oblasti efektivity, jímž má být dotační program MPO Efekt.

Požadavky:

- Na programy pro zvýšení energetické efektivity musí být v SEK počítáno s vyčleněním odpovídajících finančních prostředků ve zcela jiných řádech, než je tomu dnes. Pro představu: program Efekt např. v roce 2011 rozdělil 32 milionů korun a podpořil tak projekty v hodnotě 72 milionů, což je v kontextu energetiky naprosto zanedbatelná částka.
- Jednotlivá konkrétní opatření musejí být rozpracována do postupných kroků a úkolů tak, jako je tomu u ostatních oblastí.
- Energetická koncepce musí jednoznačně říci, že je v zájmu státu, aby kritéria stanovená vyhláškou pro nové budovy (zejména po roce 2020) byla dostatečně ambiciózní a využila enormní potenciál energetických úspor v budovách.
- Koncepce by měla navrhnout, jak bude implementována legislativa EU, která zavádí energetickým společnostem povinnost dosahovat u svých zákazníků prokazatelných úspor spotřeby v jednotkách procent ročně.
- Energetická koncepce by měla zajistit účinnou koordinaci při nastavování podmínek existujících a připravovaných programů na podporu renovace budov (spravovaných Státním fondem rozvoje bydlení resp. Státním fondem životního prostředí) tak, aby jejich pozitivní vliv na energetickou efektivitu byl co možná největší.

Další informace: Karel Polanecký, Hnutí Duha, karel.polanecky@hnutiduha.cz, 775 778 202

2. Obnovitelné zdroje energie

Problém:

Ministerstvo průmyslu navrhuje po roce 2015 zastavení garantovaných výkupních cen pro nové obnovitelné zdroje a zavedení pouze investiční podpory nebo podpory formou aukcí či tendrů na nové kapacity. Česko by tak přijalo systém podpory obnovitelných zdrojů, který jiné státy – například Velká Británie – zavrhly, protože počet skutečně realizovaných projektů byl velmi nízký. V českém prostředí by přechod na investiční podporu znamenal zvýšené riziko korupce. Zejména drobní investoři by navíc formou úvěrů a půjček obtížněji získávali finance na své projekty. Vítězem by se opět staly dominantní energetické společnosti.

Požadavky:

- Podle odborných propočtů může Česko obnovitelnými zdroji pokrýt téměř dvě třetiny současné domácí spotřeby, a proto by vláda neměla uměle stanovit limit, za který se čistá energetika nesmí rozvíjet.
- Dobře nastavený systém podpory pomocí pevných výkupních cen by měl i nadále, ale dočasně, pomáhat úspěšnému rozjezdu větrných, slunečních, biomasových či bioplynových zdrojů.

Inspirací může být sousední Německo, které např. pravidelně snižuje podporu pro solární energetiku (s ohledem na vývoj cen), ale stále modernímu odvětví dokáže garantovat stabilitu.

Další informace: Edvard Sequens, Calla - Sdružení pro záchranu prostředí, edvard.sequens@calla.cz, 602 282 399

3. Rozšiřování uhelných dolů a bourání obcí

Problém:

Surovinová politika předložená ministrem průmyslu bez jakékoliv jiné varianty počítá s budoucím prolomením limitů těžby hnědého uhlí a bourání obcí kvůli rozšiřování uhelných dolů. Alternativně je navržen pouze termín a podmínky, za kterých má k prolomení limitů dojít. K rozšíření povrchových dolů do míst, kde dnes žijí lidé, dojde podle ministra Kuby nejpozději v roce 2035. Pokud však nebude splněna řada složitých podmínek navržených ministerstvem, má dojít k „přehodnocení“ platnosti limitů již v roce 2016. Některé ze zmíněných podmínek jsou přitom v přímém rozporu s platným usnesením vlády o limitech, se sliby současné vlády a svými negativními vlivy se blíží samotnému prolomení (např. stavební uzávěra v ohrožených obcích či trvalé „zachování těžební schopnosti“ v dolech, jejichž rozšiřování limity omezují).

Požadavky:

- Státní energetická koncepce i Surovinová politika ČR musí bezpodmínečně a bezvýjimečně respektovat platné územní ekologické limity těžby hnědého uhlí, které chrání severočeské obce Horní Jiřetín a Černice před zbouráním, a to bez časového omezení.
- Musí dojít k legislativnímu zakotvení limitů (tedy k jejich vyhlášení formou obecně závazného právního předpisu) tak, jak to slibuje Programové prohlášení současné vlády.
- Obě koncepce musí explicitně konstatovat, že s uhlím nalézajícím se za limity nepočítají, a předložit alternativní řešení. Že je to možné, dokládají na konkrétních číslech studie ekologických organizací Chytrá energie a Energetická (R)evoluce.

Další informace: Jan Rovenský, Greenpeace ČR, jan.rovensky@greenpeace.org, 734 620 844

4. Těžba uranu

Problém:

Návrh Surovinové politiky ministra Kuby plánuje těžbu nových ložisek uranu. V první řadě jde o Brzkov a Horní Věžnici v blízkosti Polné na Jihlavsku. Podle návrhu tu má být celkem 3 100 tun uranu, což by však zajistilo pouhých pět let provozu jaderné elektrárny Temelín a Dukovany. Muselo by se ale také zrekonstruovat a posílit odkaliště radioaktivního mmutu u úpravny v Rožné. Uvažováno je rovněž o těžbě větších uranových zásob na Liberecku v oblasti rozsáhlých podzemních zásob pitné vody. Zatím není známá jiná technologie, jak lze efektivně tato ložiska těžít, než je chemické loužení in-situ.

Požadavky:

- Žádáme, aby z návrhu Surovinové politiky ČR byly vyškrtnuty všechny plány na novou těžbu uranu. Musí stejně jako dosud platná politika počítat s ukončením těžby uranu a zákonným zákazem jeho těžby pomocí chemického loužení.

Další informace: Edvard Sequens, Calla - Sdružení pro záchranu prostředí, edvard.sequens@calla.cz, 602 282 399

5. Úložiště jaderného odpadu

Problém:

Návrh Státní energetické koncepce stanovuje pro rozhodnutí o lokalitě definitivního úložiště vysoceradioaktivního jaderného odpadu termín do konce roku 2018. Touto stavbou je ohroženo sedm míst - okolí Lubence a Blatna na Lounsku, Pačejova na Plzeňsku, Jistebnice na Táborsku, Lodhěřova na Jindřichohradecku, Rohozné na Jihlavsku, Budišova a Dolní Rožínky také na Českomoravské vysočině. Zvažovány jsou i Boletice na Šumavě. Hrozí, že se tak stane bez souhlasu obyvatel

zkoumaných regionů, kterým úložiště navždy změní život. Všechny lokality mají být navíc zaneseny do Politiky územního rozvoje ČR již do konce roku 2015, což dotčené obce omezí v jejich rozvoji.

Požadavky:

- Požadujeme, aby koncepce byla doplněna o uzákonění práva veta pro obyvatele dotčených obcí. Místní občané mají mít právo spolurozhodovat v procesu, který může nezvratně ovlivnit fungování a podobu jejich domova. Eskalaci napětí mezi obcemi a vládou tak zabrání jen nastavení nových demokratických pravidel procesu, založených na respektu k názoru veřejnosti. Příklady z jiných evropských států dokazují, že to je možné.
- Nechránit v Politice územního rozvoje všechny dnešní lokality pro úložiště, což je zbytečně omezuje v jejich rozvoji. Územní ochranu zajistit až pro finální dvě lokality po roce 2018.

Další informace: Edvard Sequens, Calla - Sdružení pro záchranu prostředí, edvard.sequens@calla.cz, 602 282 399

6. Nové jaderné reaktory

Problém:

Energetická koncepce plánuje dva nové reaktory v Temelíně, další v Dukovanech a také navrhuje v průběhu tří let najít lokalitu pro umístění třetí jaderné elektrárny v České republice. Výstavba reaktorů má být společností ČEZ dotována pomocí garantovaných cen elektřiny, tedy z peněz běžných spotřebitelů.

Požadavky:

- Požadujeme, aby byly z koncepce vyškrtnuty mechanismy, které mají dotovat cenu elektřiny z jádra.
- Česká republika se stejně jako Německo, Dánsko, Švýcarsko a další vyspělé země může obejít bez stavby jaderných reaktorů a přebudovat svoji energetiku na bezpečnější, decentralizovanou a energeticky efektivní. Požadujeme, aby ministerstvo vypracovalo také bezjaderné varianty obou koncepcí.

Další informace: Edvard Sequens, Calla - Sdružení pro záchranu prostředí, edvard.sequens@calla.cz, 602 282 399

7. Koncepce neřeší problém klimatických změn

Problém:

Návrh státní energetické koncepce počítá po roce 2020 s „trvalým snižováním emisí oxidu uhličitého.“ Podrobnosti, tedy jak rychle a jak moc, bude ČR snižovat své emise, ale zůstávají nejasné. Navíc i tento vágní závazek podmiňuje tím, že emise budou snižovat také ostatní státy, včetně „hospodářsky vyspělých rozvojových států“.

Požadavky:

- Požadujeme, aby energetická koncepce zajistila, že Česká republika férovým způsobem přispěje k potřebnému snížení celosvětových emisí skleníkových plynů, tedy omezí znečišťování o 66 až 93 % do roku 2050 (jak konstatovala tzv. První Pačesova komise).
- Jedním z nástrojů, jež vytvoří spolehlivý dlouhodobý rámec, má být nový zákon po úspěšném vzoru Velké Británie (Climate Change Act 2008). Stanoví konkrétní tempo, jakým země bude v příštích desetiletích omezovat spotřebu fosilních paliv a snižovat emise. Energetická koncepce by měla říci, že by takový rámcový zákon měl začít vznikat.

Další informace: Klára Sutlovičová, Centrum pro dopravu a energetiku, klara.sutlovicova@ecn.cz, 605 276 909

8. Spalování odpadu místo recyklace

Problém:

Navrhovaný přechod na 80% míru energetického využití smíšeného komunálního odpadu hodlá stát „skrytě“ financovat, například ze zvýšených poplatků za skládkování. Extrémně drahé spalovny tak vyčerpají prostředky, které budou chybět jinde. To je v přímém rozporu se závaznou hierarchií nakládání s odpady i s cíli platného plánu odpadového hospodářství. Masivní podpora spalování odpadu by mohla konkurovat požadavkům na snižování množství odpadu a recyklaci.

Požadavky:

- Koncepce musí podporovat především prevenci vzniku odpadů a jejich recyklaci, nikoli problém řešit drahými spalovnami. Snižování skládkování by mělo jít ruku v ruce s nastavením účinného systému předcházení vzniku odpadu a zvyšováním míry recyklace, v níž máme obrovské rezervy.

Další informace: Matěj Man, sdružení Arnika, matej.man@arnika.org, 724 115 436

10. Chybějící veřejná diskuse o koncepcích

Problém:

Státní energetická koncepce a Surovinová koncepce ČR v budoucnosti zásadním způsobem ovlivní rozhodování českých úřadů a přímo, nebo nepřímo dopadnou na všechny občany České republiky. Lze přepokládat, že vláda již v září potvrdí fakticky konečnou podobu obou koncepcí, a to bez adekvátní veřejné debaty. Navazující proces posouzení vlivu na životní prostředí bude jen pouhou formalitou.

Požadavky:

- Požadujeme, aby byly vypracovány i další varianty rozvoje české energetiky po vzoru Dánska či Německa a následně zhodnoceny a diskutovány vedle návrhu Ministerstva průmyslu a obchodu.
- Žádáme, aby v souladu se zákonem proběhlo posouzení vlivu obou koncepcí na životní prostředí a řádná veřejná diskuse před tím, než se vláda ztotožní s jejich podobou.

Další informace: Jan Šrytr, Ekologický právní servis, jan.srytr@eps.cz, 775 154 087